

12. Soukromé zahrady tělesně postižených osob

"A few simple adaptations will allow anyone – young or old, crutch or wheelchair user – to harvest ripe tomatoes, germinate seeds, breathe the aroma of flowering plants, work the soil through their hands or simply enjoy the freedom of being outdoors with Mother Nature"

(Pár jednoduchých adaptací dovolí každému - mladému i starému, s berlemi i na vozíku - sklízet zralá rajčata, sít semena, vdechovat vůni květů, pracovat se zemí vlastníma rukama nebo jednoduše užívat si svobody bytím venku s Matkou Přírodou)

Lori Hungate, www.cacscw.org/gardens/cfgn

Soukromá zahrada tělesně postiženého nám dává možnost nejlépe prostor vytvořit tak, aby se zde uživatel mohl pohybovat opravdu bez větších omezení, protože zde tvoříme zahradu přímo pro danou osobu. Pro soukromé zahrady samozřejmě platí veškeré podmínky i příklady, uvedené v předchozích kapitolách. Můžeme se zde však setkat se speciálními požadavky, např. na vytvoření bazénu či přístřešku pro auto.

I když u nás je v současnosti trendem přát si zahradu pouze na okrasu, pro reprezentaci, USA a pomalu i západní Evropa znovu objevuje kouzlo zahrádkaření. A díky několika snadným přizpůsobením může zahradničit nejen vozíčkář, ale i člověk zcela slepý. Zahradničení navíc, dle dlouhodobých výsledků zahradních terapeutů, výrazně zlepšuje psychický stav postižených, vrací jim pocit sebeuspokojení a vědomí vlastní potřeby. To je velmi významné především pro postižené po úrazech, kteří byli dříve plně zdraví a soběstační. Vhodné je to i při vývoji dětí, zvláště v období puberty, kdy si dítě nejcitlivěji uvědomuje svoji odlišnost.

Při tvorbě rodinné zahrady máme tedy jedinečnou možnost zapojit postiženého přímo do děje, umožnit mu všechny běžné aktivity alespoň v místě mu nejbližším.

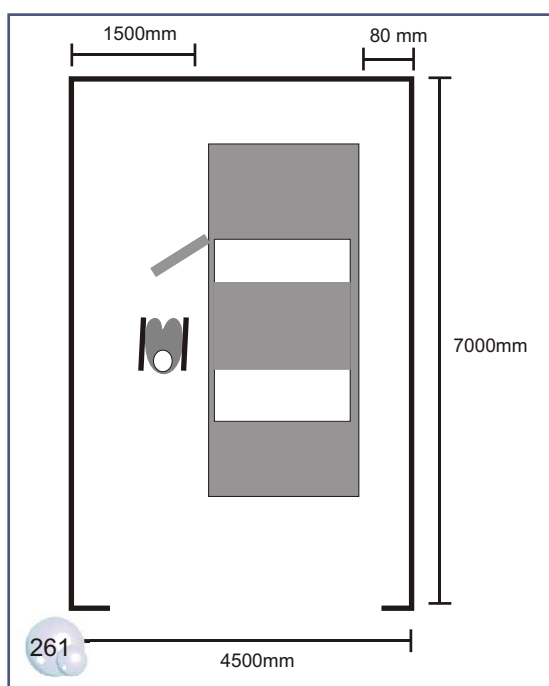

12.1 Přístřešek pro auto

Přístřešky pro auto dnes čím dál více nahrazují garáže. Setkat se s tímto požadavkem při plánování rodinné zahrady není dnes žádnou výjimkou. Jaké jsou tedy minimální parametry prostoru pro auto používané vozíčkářem?

Počítat musíme nejen se samotnou šířkou vozíčkáře, ale s prostorem potřebným pro jeho manipulaci, tedy minimálně šířkou 150 cm (ta je opravdu absolutní minimum). Ze schématu vyplývá, že musíme počítat s minimálním prostorem 7 x 4,5 m.

Minimální rozměry pro přístřešek na auto. Podle I. Filipové, 2002, str. 77 (minimální rozměry garáže u rodinného domu)

12.2. Bazén bez bariér

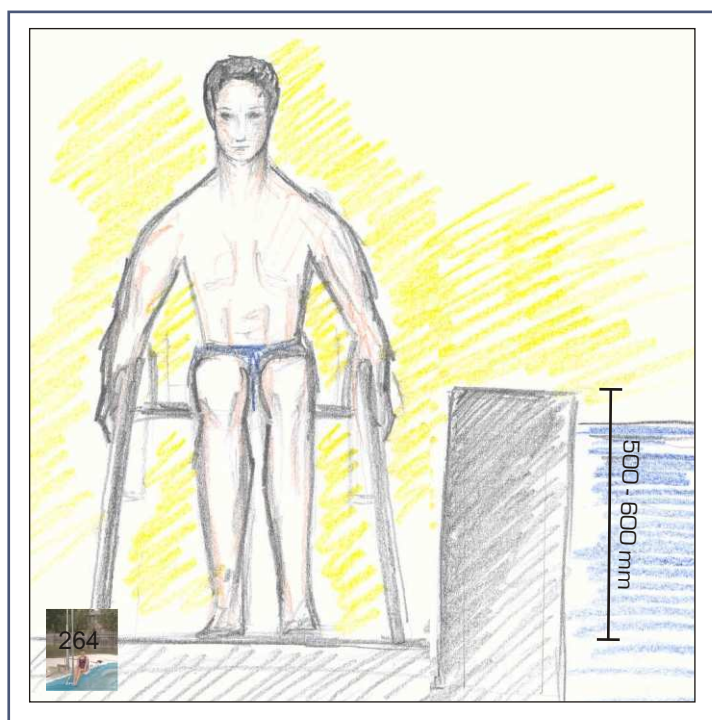
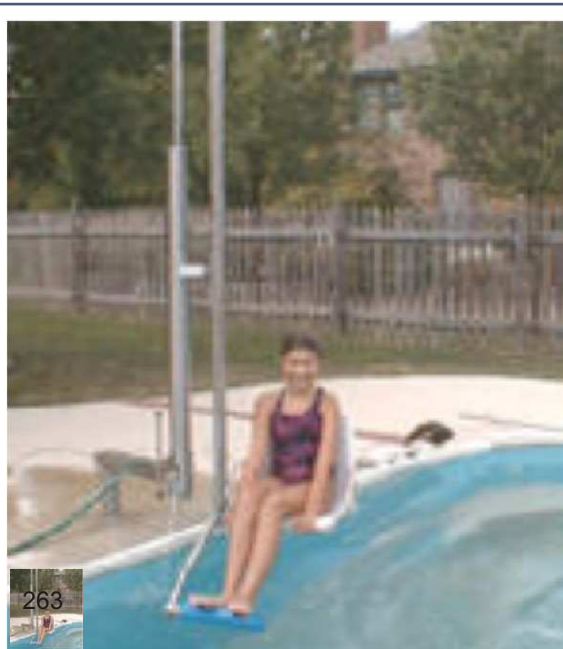
Bazény či koupací jezírka jsou také čím dál tím častější součástí rodinných zahrad.

Slepecům bazén zpřístupníme poměrně snadno, a to navedením vodící linií ke schodům, které jsou s protiskluzovou úpravou a opatřeny madlem.

Problém však nastává u vozíčkářů. Existuje mnoho typů zvedacích zařízení. Ty se používají většinou ve veřejných koupalištích, navíc umístěním ve venkovním prostoru zařízení značně trpí povětrnostními vlivy.

Velmi elegantním a jednoduchým řešením je vyzvednout celý bazén nad terén o 45 až 50 cm. Vozíčkář, ale i hůře chodící se potom jednoduše posadí na okraj bazénu a přemístí se do vody. Vylézání z vody, díky minimálnímu rozdílu hladiny a okraje, také není problém. Je však vhodné do místa vylézání z vody umístit úchytky pro ruce, aby nedošlo k jejich smeknutí. Samozřejmě nemusí být přístupný celý břeh bazénu. Minimálně však 1500 mm.

Tak se může stát bazén zajímavým prvkem v místech se svažitém terénem, popřípadě se kolem něj z části terén navýší a vzniká místo pro skalku či jiné výsadby rostlin.

- ▲ Schody pro vozíčkáře. Takto přizpůsobené schody do bazénu umožňují přesednutí vozíčkáře na schody a posouvání po jednotlivých schodech v sedě až do vody.
- ▲ Jeden z typů zvedacích plošin pro bazény.
- ◀ Nákres ukazuje, jakým způsobem přizpůsobit výšku bazénu a místa zanechání vozíku. Vozíčkář pak přesedne na hranu bazénu a pak přehodí nohy do vody a seskočí. Při vylézání je postup opačný. Toto řešení je vhodné pro zdatnější vozíčkáře. Můžeme kombinovat zvýšený bazén a zvedací plošinu.

12.3. Záhony pro zahradničení

Pro zahradničení, pěstování květin, zeleniny bylinek a pod. lze použít všechny typy vyvýšených záhonů, mobilní nádoby i vertikální záhony.

Pro vozíčkáře je velmi vhodné využít top beds, kdy je ošetřování záhonů mnohem pohodlnější díky prostoru pro kolena. Také velké nádoby jsou častou součástí zahrad vozíčkářů. Vertikální záhony jsou doporučovány především při pěstování jahod.

Vyvýšené záhony pro zrakově postižené nemusí mít prostor pro kolena. Na druhou stranu je velmi vhodné plochu záhonu rozčlenit do pravidelného rastru, např. použitím kovové či dřevěné mříže, která se z jara položí na upravenou záhon. Do takto vzniklých políček si pak nevidomý zahradník zaseje či zasadí rostliny, a podle mříže může bezpečně určit hranice druhů rostlin, což je velmi vhodné např. při pletí, ale i při postupném osazování záhonu (pozdější výsadba např. salátů, výsev ředkviček a pod.

Pokud vytváříme záhony pro slepé musí být co nejvíce spojitě, pokud možno v jedné linii, často i při hranici zahrady, u zdí a pod.

Na druhou stranu pro vozíčkáře mohou být i samostatně stojící záhony. Někdy je to lepší, poněvadž záhon mohou snadno obhospodařovat ze všech stran.

Vhodným tvarem pro pěstování ovoce tělesně postiženými jsou nízké ovocné stěny. Velmi vhodné je i pěstování zakrslých odrůd jako solitér či v nádobách.

Pro tělesně postižené existuje velké množství speciálního zahradního náčiní, které umožňuje bezproblémovou péči o vysazené rostliny.

Nářadí přizpůsobené pro tělesně postižené. Motyčka. Dnes existuje nepřeborné množství podobných nástrojů.

- ▲ Top beds - vhodné pro vozíčkáře
- ▲ Pěstování zeleniny ve vyvýšených záhonech
- ▼ Vozíčkářka pečující o svůj záhon

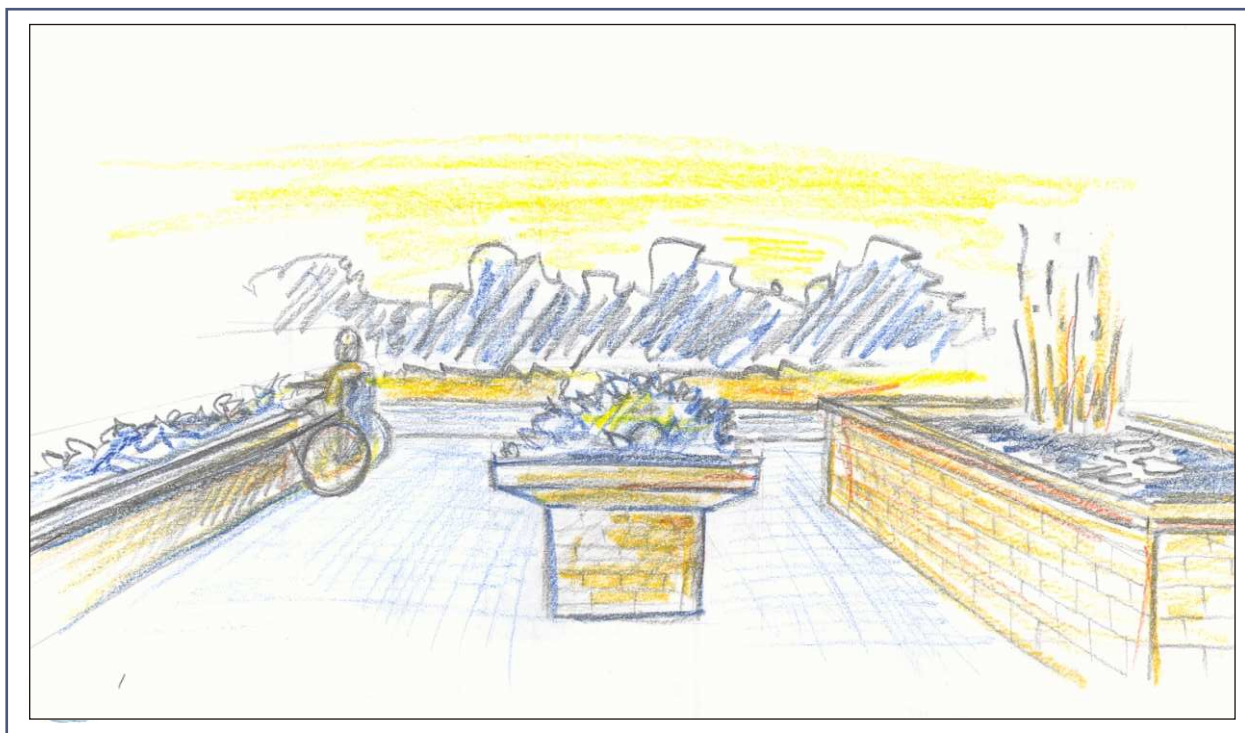

Soukromá zahrada nám samozřejmě nabízí další možnosti. Pro vozíčkáře je běžně nepředstavitelné obyčejné sednutí či lehnutí si do trávy. I pro těžce chodícího je to velký problém. Přitom část trávníku, třeba na konci zahrady, může být vyzdvihnuta 50 cm nad terén, a tím se stává trávník pro vozíčkáře přístupný (pro rekreaci, ne pro ošetřování). Na takto vyvýšenou plochu trávníku je vhodné vybudovat i rampu, aby sem bylo schopné se dostat se sekačkou.

Vhodné je také vybudování zvýšené vodní nádrže - jezírka. Především pro osoby nevidomé, ale nejen pro ně, je vhodné vysadit aromatické rostliny, růžové loubí, či posezení v těsné blízkosti těchto rostlin. Je možné se nechat inspirovat drnovými středověkými lavičkami a vytvořit záhony - lavičky osazené vonnými rostlinami snášejiícími sešlap (především Thymus)

Možností jak upravit soukromou zahradu tělesně postižených je bezpočet. Bohužel, příklady realizací soukromých bezbariérových zahrad se hledají těžce. A není to jen tím, že si soukromé osoby své zahrádky na internetu prostě nevystavují. Situace, a to nejen v České republice, je taková, že většina tělesně postižených nemá vlastní zahradu. Postižené děti jsou totiž většinou umístovány do speciálních škol, které jsou vesměs internátního typu. Rodinnou zahradu tedy dítěti speciálně nepřizpůsobují, protože v ní většinu roku není. Když postižení dospějí, většinou se stěhují do bezbariérových bytů ve městě, které je jejich potřebám více přizpůsobeno. K bytům samozřejmě soukromé zahrady nenáleží. Navíc díky zdravotnímu omezení si tělesně postižení většinou ani nemají možnost si na vlastní dům, mnohonásobně dražší díky bezbariérovým úpravám, vydělat.

Naopak ti, kteří své postižení získali až v dospělosti mnohdy zahrady mají. A bohužel se na ně většinou dívají pouze z okna nebo z terasy. Je to smutnou realitou, že většinou ani netuší, že je možné přizpůsobit zahradu tak, aby na ní mohli plnohodnotně relaxovat, pracovat, žít.

Vyvýšené záhony pro zahradničení, vyvýšený trávník i vodní nádrž. Ve spojení s vhodnými povrchy komunikací umožňují vozíčkáři plně vnímat vlastní zahradu.